

Aniversarea Sinodului de la Iași la 300 de ani (1642-1942)

Pr. Lect. Dr. Ion VICOVAN

Dintotdeauna arhivele au reprezentat un izvor neprețuit de informații pentru posteritate. La fel și Arhiva Mitropoliei Moldovei și Bucovinei adăposteste „comori de mare preț” în ceea ce privește istoria acestei prestigioase și multisekulare instituții, a evenimentelor pe care aceasta le-a trăit sau a persoanelor care au lăsat „urme” în timp.

După cum este binecunoscut, un eveniment de seamă pe care l-a găzduit și la care a avut un rol important de Dumnezeu binecuvântata Mitropolie a Moldovei a fost Sinodul de la Iași, ale cărui lucrări s-au desfășurat în vremea luminatului mitropolit Varlaam și a evlaviosului domn Vasile Lupu, de la ținerea căruia în toamna aceasta se împlinesc 360 de ani.

Privind retrospectiv, cunoscând contextul complex în care a fost alcătuită, dezbătută și aprobată *Mărturisirea lui Petru Movilă*, Sinodul din 1642 are o importanță deosebită. Această valoare i-a fost recunoscută mereu în curgerea vremii. Dacă în anul mântuirii 2002, Mitropolia Moldovei a inițiat o serie de manifestări aniversare¹, este interesant să aflăm cum a fost serbat acest eveniment în 1942, la împlinirea a trei veacuri de la ținerea lucrărilor sinodului. Pentru aceasta, evident, apelăm la valoroasele documente ale Arhivei Sfintei Mitropolii a Moldovei și Bucovinei.

În rândurile de mai jos, vom prezenta ceea ce ne oferă aceste arhive cu privire la evenimentul pe care-l aniversăm: 1. Convocarea pe care Mitropolitul Moldovei Irineu Mihălcescu a adresat-o ierarhilor sufragani în vederea convocării

---

¹ În calendarul (de perete) creștin ortodox pe anul 2002, editat de Arhiepiscopia Iași, apare în poziție centrală o icoană cu Sinodul de la Iași, pictată de Costin Petrescu, aflată în Reședința Patriarhiei din București, însoțită de titlul scris cu majuscule „360 de ani de la Sinodul de la Iași (1642-1942)”. În calendarul tip agendă, pe același an, editat de aceeași arhiepiscopie, apare pe prima copertă chipul „Sfântului Petru Movilă, Mitropolit al Kievului”, iar pe ultima copertă se află chipul Mitropolitului Varlaam, sub care sunt cuvintele „360 de ani de la Sinodul și Mărturisirea Ortodoxă de la Iași (1642-2002)”. Același calendar, sub genericul „Popas aniversar: 1642-2002”, cuprinde un sintetic și esențial cuvânt al I.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, *Însemnătatea sinodului și mărturisirii ortodoxe de la Iași-1642* (pp. 2-5).

unui sinod mitropolitan la Iași; 2. Ordinea de zi, desfășurarea lucrărilor sinodului, hotărârile luate de sinodul mitropolitan din 30 iunie 1942, precum și intervențiile făcute de Mitropolia Moldovei la ministerul de resort în vederea susținerii financiare atât a lucrărilor de reparații a clădirii în care s-au desfășurat lucrările Sinodului de la Iași, „Sala gotică”, cât și a unui volum aniversar dedicat Sinodului de la Iași.

1. *Convocarea pe care Mitropolitul Moldovei, Irineu Mihălcescu, a adresat-o ierarhilor sufragani în vederea convocării unui sinod mitropolitan la Iași.* La arhiva menționată nu se păstrează textul propriu-zis pe care Mitropolitul Irineu l-a adresat arhierilor sufragani, ci doar răspunsurile a trei dintre ei, din cei care n-au putut participa la lucrările sinodului mitropolitan. Din aceasta deducem că mitropolitul a adresat o circulară tuturor ierarhilor de sub jurisdicția Mitropoliei Moldovei și Bucovinei². Cei care au trimis răspuns prin care-și cer scuze de neparticipare, precum și motivele care i-au reținut sunt: episcopul *Cosma* de la „Sfânta Episcopie a Dunărei de Jos-Galați”, cu motivația că este bolnav³, *Partenie*, „episcopul Armatei și Conducător al Eparhiei Hotinului⁴, cu motivația că a fost plecat în vizită pastorală în eparhie, și *Policarp*, episcop locotenent al Episcopiei Cetății Albe-Ismail⁵, pe motiv că a fost plecat cu un grup de pelerini în Transnistria.

---

² În „Darea de seamă și hotărârile luate la ședința Sinodului mitropolitan din 30 iunie 1942”, cu privire la participanți citim: „au răspuns la convocare: dintre episcopii sufragani, PP.SS. LL.: Lucian al Romanului, Grigorie al Hușilor, și cei doi vicari: Ilarion Băcăuanul și Valeriu Botoșăneanul”. De asemenea, mai aflăm că în afară de episcopii care au lipsit, menționați mai sus, nici Mitropolitul Bucovinei, Tit Simedrea, n-a participat.

³ Este adresa cu nr. 2652 din 27 iunie 1942, ca urmare a invitației cu nr. 6250 din iunie 1942 (lipsește ziua), pe care Mitropolitul Irineu pune următoarea rezoluție „se ia act cu părere de rău” (cf. Arhivele Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, *adresa nr. 7334/ 2 iulie 1942*, dosar „Comemorarea Sinodului ținut la Iași în anul 1642 sub domnia Voievodului Vasile Lupu ce urmează a se face în anul 1942”).

⁴ Adresa episcopului Partenie are numărul 7496 și este datată cu 2 iulie 1942. Motivul neprezentării sale este că a fost plecat pe teren și a găsit invitația după ținerea sinodului: „cu frățească dragoste vă facem cunoscut că, sosind astăzi la reședință (2 iulie, n.n.), după o absență de câteva zile, în care am fost ocupat cu vizitele canonice în Eparhie, am găsit telegrama Înalț Prea Sfinției Voastre pentru invitare la ședința sinodului mitropolitan din Iași. Regret că din cauza întârzierii în luarea cunoștinței despre această invitare, n-am putut participa la ședința sinodului mitropolitan, convocat de Înalț Prea Sfinția Voastră. Doresc din toată inima, ca hotărârile ce le-ați luat și concluziile la care ați ajuns, în urma dezbaterilor de la ședința acestui sinod, să fie cât mai folositoare pentru Biserica și țara noastră”. Adresa are rezoluția episcopului vicar Valeriu Moglan „aprob” și a consilierului referent Pr. C. Nonea „la actele sinodului mitropolitan” (cf. idem, *adresa nr. 7461/ 6 iulie 1942, dosarul cit.*).

⁵ Adresa are nr. 5941 și este datată 4 iulie 1942. Ea are următoarea motivație: „... fiind plecat în Transnistria în zilele de 28 și 29 Iunie, unde am condus un grup de pelerini, spre a se închina la mormintele eroilor Neamului, căzuți pe acele meleaguri pentru credință și Patrie, n-am putut răspunde invitației I.P.S. Voastre” (idem, *adresa nr. 7571 / 8 iulie 1942, dosarul cit.*).

2. *Ordinea de zi, desfășurarea lucrărilor sinodului, hotărârile luate de sinodul din 30 iunie 1942, precum și intervențiile Mitropoliei la ministerul de resort în vederea susținerii financiare atât a lucrărilor de reparații a clădirii în care s-au desfășurat lucrările Sinodului de la Iași, „Sala gotică”, cât și a unui volum aniversar dedicat Sinodului de la Iași.*

Sinodul mitropolitan, așa cum reiese din documentele existente, s-a ținut la Mănăstirea Cetățuia, în ziua de 30 iunie 1942, având mai multe puncte pe ordinea de zi. Pentru noi, în contextul aniversării Sinodului de la Iași din 1642, au importanță deosebită trei puncte din cele opt câte s-au discutat⁶, și anume: a. Comemorarea împlinirii a 300 ani de la ținerea Sinodului din Iași – 1642, b. Organizarea unui pelerinaj la mormântul Mitropolitului Petru Movilă, la Kiev, și c. Editarea unui număr festiv al revistei „Mitropolia Moldovei”, „scris de oameni competenți, în care să se proslăvească Sinodul de la Iași din 1642 și rolul Ortodoxiei în Răsărit”.

a. Comemorarea împlinirii a 300 de ani de la ținerea Sinodului din Iași – 1642

Între hotărârile luate „în ședința Sinodului Mitropolitan al Sfintei Mitropolii a Moldovei și Sucevei în ziua de 30 iunie 1943” a fost, pe primul loc chiar, cea referitoare la „Comemorarea Sinodului de la Iași din 1642”, care „se va face în toamna acestui an (1942, n.n.), la o dată care se va fixa de comun acord cu Ministerul Educației Naționale, Cultelor și Artelor”⁷. Dacă despre această „comemorare” se cunosc mai multe elemente și, după cum vom vedea, a apărut și un număr special în revista Mitropoliei, în una din filele ce cuprinde hotărârile

⁶ Ordinea de zi de la sinodul amintit a fost: I 1. Slujba religioasă, 2. Salutarea de bun venit rostit de I.P.S. Mitropolit Irineu al Moldovei și Sucevei, 3. Motivarea canonică a convocării sinodului mitropolitan ieșean; II 1. Comemorarea împlinirii a 300 de ani de la ținerea Sinodului din Iași – 1642, 2. Organizarea unui pelerinaj la mormântul Mitropolitului Petru Movilă, la Kiev; 3. Editarea unui număr festiv al revistei „Mitropolia Moldovei”, scris de oameni competenți, în care să se proslăvească Sinodul de la Iași din 1642 și rolul Ortodoxiei în Răsărit; III 1. Educarea și instruirea religioasă a tineretului. Mersul învățământului religios în școlile de toate gradele (școala primară, școala secundară, seminarii și școli de cântăreți); IV Metodele misionare (cercuri pastorale mari și mici), conferințe preotești, misionari speciali, situația sectelor, reviste de zidire sufletească pentru popor, colportajul, vizite canonice, colaborarea misionară între eparhii); V Problema în legătură cu unificarea cultului. Prohodul Adormirii Maicii Domnului; VI Uniformizarea ținutei preotești. Despre cărțile canonice și modul de transferare a preoților dintr-o eparhie în alta. Activitatea comisiilor de disciplină bisericească; VIII Diverse: schimb de informații asupra mersului pastorației: rezultate și greutăți. Propuneri pentru o strânsă colaborare între eparhiile sufragere; IX Închiderea Sinodului Mitropolitan și stabilirea datei pentru proxima ședință (cf. *Dosarul citat*).

⁷ *Dosarul citat*. Precizăm faptul că, referitor la hotărârile luate de Sinodul mitropolitan, se păstrează o filă scrisă de mână, după toate probabilitățile de părintele referent Constantin Nonea, precum și mai multe pagini (6), dactilografiate, având următoarea foaie de titlu: „Sinodul mitropolitan – ședința din 30 iunie 1942 – dare de seamă și hotărârile luate”.

sinodului mitropolitan întâlnim o informație inedită. Ea apare în continuarea hotărârii menționate și are următorul conținut: „Osemintele Mitropolitului Petru Movilă vor rămânea acolo unde au fost înmormântate, deoarece mitropoliții sunt legați și după moarte de eparhiile ce le-au arhipăstorit. Mormântul Mitropolitului Petru Movilă la Kiev va reprezenta un hotar până unde s-a întins puterea spirituală a românismului”. Legat de aceasta, al doilea punct din „hotărârile luate de sinodul mitropolitan” este: „În legătură cu hotărârea ca osemintele Mitropolitului Petru Movilă să rămână la Kiev, se va face o intervenție la Sfântul Sinod, să se ia o hotărâre ca toți chiriarhii să-și ia legământul ca la moartea lor trupul lor să fie înmormântat în cuprinsul eparhiilor ce le-au păstorit”⁸.

Așadar, vedem că strâns legat de aniversarea Sinodului din 1642, în centrul discuțiilor a stat personalitatea Mitropolitului Petru Movilă, și anume problema mutării osemintelor lui. De altfel, dintr-o altă informație, tot din Arhiva Mitropoliei, aflăm că Mitropolia Moldovei a făcut intervenții la „Ministerul Afacerilor Străine” în vederea aducerii osemintelor marelui mitropolit moldovean de la Kiev.

Din păcate, nu cunoaștem, cel puțin deocamdată, conținutul scrisorii Mitropolitului Irineu Mihălcescu adresată Ministerului, însă o deducem din scrisoarea de răspuns din partea acestuia. Astfel, Ministerul prin adresa cu numărul 4714 din 5 aprilie 1943 îi răspunde Mitropolitului Irineu: „Răspunzând adresei Înalt Prea Sfinției Voastre No. 5940 din 13 Iunie 1942, avem onoare a vă aduce la cunoștință că în urma intervențiilor făcute pentru a se afla punctul de vedere al autorităților germane față de propunerea de a se proceda la exhumarea rămășițelor pământești ale Mitropolitului Petru Movilă și la aducerea lor în țară, suntem informați azi, prin mijlocirea Legației Germaniei la București, că guvernul Reichului roagă să se renunțe la îndeplinirea acestui proiect, ținându-se seamă de piedicile determinate de starea de război și de reacția probabilă a credincioșilor ucrainieni față de o astfel de procedare”⁹.

b. Organizarea unui pelerinaj la mormântul Mitropolitului Petru Movilă, la Kiev

Dacă despre intenția mutării osemintelor marelui și recent canonizatului¹⁰ Sfânt Petru Movilă avem câteva informații, despre un proiectat pelerinaj sau numai despre intenția unui asemenea proiect, nu deținem, cel puțin deocamdată, absolut nici o informație. Probabil, în entuziasmul general de a pregăti o „comemorare” pe măsura evenimentului din 1642 se gândea o manifestare mai

⁸ *Ibidem*, fila scrisă de mână.

⁹ Adresa este semnată de ministrul Afacerilor Străine, I. Magheru, consilier de legațiune și de directorul Afacerilor Consulare, P. Cernovodeanu, și are semnătura de luare la cunoștință a Mitropolitului Irineu, precum și cea a consilierului referent Pr. C. Nonea (cf. *Dosarul citat*).

¹⁰ La 6 decembrie 1996, mitropolitul moldovean Petru Movilă a fost trecut în rândul sfinților de Biserica Ortodoxă Ucraineană (I.P.S. Daniel, *Însemnătatea sinodului...*, p. 5).

amplă, care să cuprindă un volum special (după cum vom arăta), aducerea osemintelor marelui mitropolit etc. Întrucât ideea aducerii osemintelor n-a putut fi concretizată, așa cum deducem din puținele informații pe care le deținem, și așa cum de altfel știm, o fi apărut și ideea că ar fi bine cel puțin de a face un pelerinaj la mormântul autorului *Mărturisirii de credință*. Dacă acest lucru s-a realizat sau nu, iarăși nu știm, însă înclinăm să credem că nu.

c. Editarea unui număr festiv al revistei „Mitropolia Moldovei”, „scris de oameni competenți, în care să se proslăvească Sinodul de la Iași din 1642 și rolul Ortodoxiei în Răsărit”

Cum arătam în introducere, în vederea aniversării Sinodului de la Iași, Mitropolia Moldovei a inițiat mai multe acțiuni. Între acestea, una mai deosebită, și după cunoștințele noastre inedite, a fost și aceea de a restaura „Sala gotică”, adică tocmai locul unde în 1642 s-au desfășurat lucrările sinodului. De altfel, în adresa Mitropoliei către minister prin care se solicita fondurile necesare reparării „Sălii gotice” se și motivează că în anul respectiv aici vor avea loc manifestări culturale dedicate marelui eveniment bisericesc din 1642.

Cu privire la acest aspect, în aceeași valoroasă Arhivă a Mitropoliei se păstrează, scris de mână, probabil o ciornă, nedată, precum și adresa dactilografiată a Sfintei Mitropolii, cu numărul 1820/28 februarie 1942, către Ministerul Culturii și Cultelor prin care se cereau fondurile necesare lucrărilor de restaurare a spațiului menționat. Intervenția respectivă este mai amplă, ea cuprinzând un scurt istoric al sălii respective, ca și al reparațiilor ei, motivația reparării în anul 1642 și, cum este și firesc, în final, *captatio benevolentiae*. Iată ce cuprinde intervenția Mitropoliei:

„Domnule Ministru, avem distinsa onoare a Vă aduce la cunoștință următoarele: Cu prilejul vizitei Domniei Voastre, pe care ați binevoit a o face la Iași în zilele de 23 și 24 Februarie a.c., sore a Vă documenta pe teren asupra problemelor culturale, educative, artistice și bisericești din această parte a țării, V-am expus situația jalnică în care se află Sala Gotică de la biserica Sfinții Trei Ierarhi.

Această Sală Gotică a fost Divan Domnesc pe vremea Voevodului Vasile Lupu, sub a căruia Domnie cultura băștinașă s-a afirmat peste granițele românești întrucât aici la Iași, și în acel Divan, au avut loc ședințele Sinodului panortodox din anul 1642. Lucrările sinodale de atunci au avut ca obiect fixarea definitivă a doctrinei Confesiunii Ortodoxe față de curentul calvinist și alte încercări de diversiune Dogmatică ce se încercau în părțile de nord ale Ortodoxiei.

Fructul acelor dezbateri este cuprins în *Mărturisirea Ortodoxă* a lui Petru Movilă, Mitropolitul Chievlui, român de origine și neam domnesc din Moldova.

Pe vremea domniei marelui rege Carol I, sub care s-au făcut cele mai multe și fericite restaurări, s-a încercat și restaurarea Sălii Gotice, căutându-se a se păstra stilul arhitectonic al vremii.

În timpul războiului mondial 1914-1918, din nenorocire, Sala Gotică a suferit un... (incendiu? atac?) pustiitor, care i-a mistuit acoperișul și detunat peretii. Această ruină arhitectonică contrastează neplăcut alături de cel mai frumos și prețios monument artistic și bisericesc al Moldovei, biserica Sfinții Trei Ierarhi.

Noi am făcut intervenții la Comisiunea Monumentelor Istorice să ne facă un deviz de lucrările ce ar necesita restaurarea Sălii Gotice. Devizul e făcut de d-l Arhitect șef Teodoru și se găsește la Comisia Monumentelor Istorice.

Pentru suportarea cheltuielilor de restaurare noi am apelat la Eforia Mănăstirilor înzestrate, cerând ca să se aprobe cota cuvenită Mănăstirii Pângărați, care se afla blocată din ordinul Eforiei. Ni s-a răspuns, că sumele rezultate din vânzarea lemnului din păsurile mănăstirești vor fi întrebuințate numai pentru mănăstirile cărora sunt destinate.

Am dispuns atunci ca fiecare parohie să suporte o cotă în buget, în vederea renovării Sălii Gotice, însă nu vedem cum am rezolva definitiv problema restaurării, întrucât fondurile ce se vor aduna vor fi cu totul neînsemnate. Pentru a începe restaurarea, cu nădejde de continuare a lucrărilor, care să fie susținute de Ministerul de resort, Vă rugăm călduros, Domnule Ministru, să dispuneți a fi trecută în buget o sumă – cât Vă va sta în putință – cu specificarea pentru restaurarea Sălii Gotice. În același timp să dispuneți ca lucrările prevăzute și devizul alcătuit de Comisia Monumentelor Istorice să fie eșalonate pe un timp oarecare, ca astfel an de an să se urmeze continuarea lucrărilor până la terminare.

Anul acesta se împlinesc 300 de ani de când s-a ținut Sinodul de la Iași în 1642. Cu acest prilej de comemorare să fie începută și restaurarea Sălii Gotice. Opera aceasta va fi legată și de prezența Domniei Voastre la Departamentul Culturii Naționale, Cultelor și Artelor. Întotdeauna V-ați arătat susținător și promotor al operelor ce trec peste granițele vieții prezente și de aceea Vă sesizăm de problema reastaurării Divanului Domnesc al lui Vasile Lupu.

Sfânta Mitropolie a Moldovei și Sucevei va comemora, în toamna acestui an, în cadru restrâns, amintirea Sinodului de la Iași, editând, cu acest prilej, un volum omagial cuprinzător al problemelor doctrinare, sociale și istorice în legătură cu *Mărturisirea Ortodoxă*.

Având ferma convingere, că spiritul larg înțelegător al Domniei Voastre ne va sprijini la realizarea dezideratului exprimat, Vă rugăm, să primiți Domnule Ministru, odată cu sentimentele Noastre de aleasă afecțiune, arhieresti binecuvântări”¹¹.

Legat de aniversarea propriu-zisă a Sinodului, Arhiva Mitropoliei mai deține două adrese pe care Sfânta Mitropolie le-a înaintat Ministerului Culturii, Cultelor și Artelor în vederea susținerii financiare a unui volum omagial dedicat marelui eveniment de la 1642.

Prima adresă, în ciornă și dactilografiată, datează din 14 iulie 1942¹². Pentru importanța ei o redăm, ca și pe celelalte, integral:

„Domnule ministru, avem distinsa onoare de a vă aduce la cunoștință următoarele: Pentru proslăvirea evenimentului comemorativ a împlinirii 300 ani de la Sinodul ținut la Iași în 1642, sub domnia lui Vasile Lupu și în epoca de puternică afirmare a Ortodoxiei sub Arhiepiscopatul Mitropolitului Varlaam, s-au luat hotărâri atât de Sinodul Mitropolitan din Iași, cât și de Adunarea Eparhială, ca să se tipărească un volum festiv în care să se cuprindă teme dezvoltate în legătură cu problemele culturale religioase și naționale din secolul XVII, din Moldova.

¹¹ Arhiva Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Adresa 1820/ 28 februarie 1942 din *Dosarul citat*.

¹² Ea are numărul 7093 și se află la „dosarul comemorativ”.

Volumul festiv va apărea sub egida revistei *Mitropolia Moldovei*, pe lunile August-Septembrie a.c., având asigurată contribuția mai multor profesori de la Universitatea ieșeană și a unor teologi de seamă din Moldova și Ardeal¹³.

Pentru buna reușită a acestei inițiative culturale (...) Secția Culturală a Mitropoliei se vede nevoită a *Vă solicita un ajutor bănesc, pentru a suporta cheltuielile de tipărire a volumului festiv*.

Am exprimat acest deziderat atât Domniei Voastre, Domnule Ministru, cât și Domnului profesor Aurel Popa, Secretarul General, când ați venit în inspecție la instituțiile din Iași, pendinte de Departamentul Educației Naționale, Cultelor și Artelor. Ni s-a dat asigurarea că vom fi ajutați să ducem inițiativa la bun sfârșit. Acum am dori să știm ce sumă bănească veți binevoi a aproba, ca să se poată ști pe ce se poate conta chiar înainte de a se începe tipărirea volumului.

După aprecierea redacției revista *Mitropolia Moldovei* volumul va cuprinde circa 20 coale, în 1500 de exemplare, cu clișeele respective.

Dacă Onoratul Minister nu ne dă o mână de ajutor, riscăm să nu putem realiza lucrarea plănuită, și aflată în manuscris – din lipsă de fonduri.

Nădăruind că inițiativa luată va găsi sprijinul Domniei Voastre, Noi Vă mulțumim anticipat și Vă rugăm să primiți odată cu expresia sentimentelor de înaltă stimă, arhieresti binecuvântări¹⁴.

În fine, cel de-al doilea document, și ultimul, referitor la această temă, este adresa Sfintei Mitropolii din ianuarie 1943, având ca destinatar tot Ministerul Cultelor, ea fiind o revenire la adresa din 14 iulie 1942, redată mai sus. Conținutul acestei intervenții este următorul: „Domnule Ministru, în legătură cu adresa Noastră No. 7093 din 14 iulie 1942 avem distinsa onoare a Vă ruga să binevoiți a dispune să se aloce un fond de sprijin pentru tipărirea volumului festiv comemorativ Sinodului de la Iași, din 1642, de la ședințele căruia s-au împlinit 300 ani.

Întrucât nu s-au putut desfășura solemnități religioase, demne de proslăvirea unui mare moment cultural ca cel amintit, din pricina greutăților vremii de război, s-a luat hotărârea ca evenimentul istoric să fie remarcat printr-un volum comemorativ, tipărit de Secția Culturală sub egida revistei oficiale *Mitropolia Moldovei*. Cum fondurile de întreținere ale revistei s-au epuizat din cauza scumpirii hârtiei și mâinii de lucru, cheltuielile cu editarea volumului proiectat și care se află sub tipar nu pot fi acoperite din bugetul revistei.

¹³ Într-adevăr, revista cu caracter aniversar a apărut sub egida revistei *Mitropoliei Moldovei*, însă cu numărul 12 pe decembrie 1942. Sumarul revistei respective este: † Irineu, *Petru Movilă și Sinodul de la Iași*; I. Minea, *Câteva precizări și interpretări noi în legătură cu Sinodul de la Iași (1642)*; Pr. N. Donos, *Historia Catehismii Russorum*; Prof. Dr. M. Șesan, *Soborul de la Iași din 1642*; Pr. I. Gheorghită, *Cinstirea Mitropolitului Petru Movilă în Biserica Rusească*; Pr. Dr. I. Petreută, *Mărturisirea Ortodoxă și mântuirea unor păcătoși din iad*; Ioan I. Irimia, *Personalitatea religioasă a domnitorului Vasile Lupu*; Șt. Lupșa, *Primatul sfântului apostol Petru în literatura primelor trei veacuri creștine*. Sumarul menționat are și rezoluția mitropolitului Moldovei, Irineu Mihălcescu „bun de imprimat † Irineu”.

¹⁴ Adresa are numai semnătura consilierului referent, Pr. C. Nonea, în dreptul mitropolitului nefiind semnat.

Menționăm că acest volum va avea circa 20 coale de tipar, deci suma trebuitoare pentru tipărit se ridică la 128.000 lei; coala de tipar costând 6.400 lei la 1000 de exemplare.

S-a rezervat sumarul din revista *Mitropolia Moldovei* pe luna decembrie 1942 pentru acest volum comemorativ.

Nu este de prisos să amintim, că proslăvirea Sinodului de la Iași coincide cu vremurile de lupte pentru drepturile naționale și renașterea culturii ortodoxe pe meleagurile pe unde străduința mitropoliților și voevozilor moldoveni s-a arătat prisositoare în secolulul al XVII-lea.

Nădăjduim că vom fi sprijiniți să putem duce la îndeplinire inițiativa luată, mai ales că promovarea culturii băștinase a găsit în Domnia Voastră, totdeauna, un nedesmintit susținător.

Primiți, vă rugăm, Domnule Ministru, pe lângă expresia sentimentelor noastre de înaltă considerație, arhieresti binecuvântări¹⁵.

Citind cele două adrese deducem că revista omagială a apărut la începutul anului 1943, deoarece la începutul lui ianuarie (în data de 12) același an se făceau încă intervenții pentru fondurile necesare editării. Nu știm încă ce număr de exemplare a apărut: 1500 cum citim din prima adresă sau 1000 cum apare în cea de-a doua.

Încheiem cu sublinierea că, datorită importanței Sinodului de la Iași din 1642, în anul 1942, la împlinirea a 300 de ani de la ținerea lui, în ciuda „greutăților vremii de război”, *Mitropolia Moldovei*, prin slujitorii ei, în frunte cu marele Mitropolit Irineu Mihălcescu, a desfășurat o serie de acțiuni culturale aniversare, arătând prin aceasta că Biserica cinstește pe înaintași și faptele lor, după îndemnul Sfântului Apostol Pavel: „Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și le urmați credința” (Evrei 13, 7).

---

¹⁵ Ca și adresa de mai sus, și aceasta poartă semnătura părintelui consilier referent.

The anniversary of the Synod of Iasi – 300 years (1642 - 1942)

The historical-documentary study 'The anniversary of the Synod of Iasi – 300 years (1642-1942)' written by Lect. Dr. Ion Vicovan, presents the witness of the archives on the great event of the Synod. The Metropolitan of Moldavia, Irineu Mihalcescu, convoked a Metropolitan Synod to discuss the great personality of the Metropolitan Petru Movila, the author of the Confession of Orthodox Faith. This event was important also because a pilgrimage to the grave of the Metropolitan Petru Movila, at Kiev, was organized. In addition, a festive volume of the journal 'the Metropolitanate of Moldavia' was projected, to emphasize the importance of the event and the implication for the entire Orthodox theology and for the dynamics of the Church.